

תנא דבי אליהו

פרק ב'

קול ה' שובר ארזים אלו בני אדם שהם פקחין בדברי העוה"ז במשא ומתן ובכל מלאכות ואין בהם דברי תורה אינם משולים אלא כארז מה ארז אינו מוציא פירות כך כל מי שאין בו ד"ת נמשל הוא כארז. שנאמר ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו (עמוס ב':ט') ואומר וישבר את ארזי הלבנון אלו בני אדם שהיו בבית ראשון שהיו מפוקחין ועומדין במקומם ולא היה בהם דברי תורה לכך נאמר וישבר ה' את ארזי הלבנון וירקידם כמו עגל לבנון ושריון כמו בן ראמים. מכאן אמרו החכמים המבעט ביסורין כופלין אותם עליו משלו משל למה"ד לבעל הבית שהיה לו פרה מבעטת ונתן בה חבל של עשר אמות והיתה מבעטת ונתן בה חבל של חמשים אמות שנאמר כי כפרה סוררה סרר ישראל (הושע ד':ט"ז) הא למדת שכל המבעט ביסורין סימן רע לו. אמרו חכמים וכי לא בדין עונותיו באו עליו היסורין אתמהא. אלא באו עליו היסורין ע"י שעשה דברים מכוערים ודברים שאינם ראויים והוא בידיו עוקר את עצמו מן העוה"ז ומן העוה"ב אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם באים ללמוד דרכי בואו ולמדו מאנשי דור המדבר שאע"פ שעשו את התורה כל ימיהם כיון שאמרו לפני דבר שלא כהוגן הפעתי בהן מיד לכך נאמר קול ה' חוצב להבות אש קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש חזר הקב"ה לרצות את ישראל ואמר להם בני נשבע אני בכסא הכבוד שלי שאפילו תינוק בבית רבו עוסק בתורה לשמי שכרו מונח לפניי ובלבד שיהא שמור מן העבירה ואפילו אין בידו של אדם אלא דרך ארץ ומקרא בלבד שכרו מונח לפניי ובלבד שיהא שמור מן העבירה ואפילו אין בידו של אדם לא מקרא ולא משנה אלא משכים ומעריב לבית הכנסת ולבהמ"ד וקורא ק"ש בעבור שמי הגדול שכרו מונח לפניי ובלבד שיהא שמור מן העבירה למה ישראל דומין בעוה"ז לפני אביהן שבשמים לאילה זו שמעברת בצער ויולדת בצער תחלתה קשות ונחת רוח בסוף שנאמר קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כולו אומר כבוד באותה שעה יהיה כל העולם מרתיע ויאמרו שמא בא מבול לעולם לאבד את העולם שנאמר ה' למבול ישב השיבה רוח הקודש אותן ויאמר לא בא מלך מלכי המלכים הקב"ה אלא לעשות משה לבניו ויאמר לא באתי אלא למלוך על כל העולם שנאמר וישב ה' מלך לעולם ומפני מה אני מולך מפני שאתם מפרססין במעשיכם הטובים ובתלמוד תורה שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום

פרק ג'

עוד אמר דוד המלך ע"ה אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי ואהבתי עלתה על כלם לפיכך כרת לי הקב"ה ברית שאני אהיה בקי במקרא ובמשנה בהלכות ובאגדות שנאמר כי לא כן ביתי עם אל ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמורה כי כל ישעי וכל חפץ כי לא יצמיח (שמואל ב' כג) ואין ברית אלא תורה שנאמר בריתי היתה אתו החיים והשלום (מלאכי ב') ערוכה בכל במקרא במשנה בהלכות באגדות ושמורה שיהיו דברי תורה שמורה בי לעולם ולעולמי עולמים כי כל ישעי וכל חפץ כי לא יצמיח מכאן אמרו כל ת"ח שמרבה בעסק התורה ואינו מתפרנס הרבה סימן יפה לו ואם תאמר אם הקב"ה אוהב תורתו למה אינו מעשרו הוי אומר שאם יעשיר יפשע מדברי תורה לכן כל ת"ח שמרבה במלאכתה של תורה ואינו מכניס פירות הרבה סימן יפה לו שהקב"ה אוהב את תורתו שאם יעשיר יפשע מדברי תורה וכן הוא מפורש בקבלה ע"י שלמה מלך ישראל שתיים שאלתי מאתך אל תמנע ממני בטרם אמות שוא ודבר כוזב הרחק ממני ריש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ופן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלקי (משלי ל') ברוך המקום שבחר בתורה ובגמרא (ובחכמים) ובתלמידיהם ובתלמידי תלמידיהם ובבניהם ובבני בניהם עד סוף כל הדורות ומקיים עליהם במדה שאדם מודד בה מודדין לו כשם שהם יושבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום פנוי וקורין לשם שמים ויראה בלבבם ומחזיקין ד"ת על פיהן כדי שלא ישכחו מפיהם ומפי בניהם ובני בניהם עד עולם כן בחר הקב"ה בהן ובבניהם ובבני בניהם עד עולם שנאמר ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיד ומפי זרעך ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם (ישעיה נט) אבל בני פושעי ישראל אינם כן בקטנותן הן רכין ובזקנותן הן קשין מה עושה הקב"ה כשהן עדיין רכים מעלין אותן ושורפין אותן בבית המדרש הגדול ובישיבה הגדולה שלו שנא' (שמואל ב' כג) ובליעל כקוץ מונד כלהם כי לא ביד יקחו ואיש יגע בהם ימלא ברזל ועץ חנית ובראש שרוף ישרפו בשבת ואין בליעל אלא רשע שנאמר (שמואל א' י') ובני בליעל אמרו וגו'

ואומר (שמואל א ל) ויען כל איש רע ובליעל מכאן אמרו חכמים כל דבר שעתיד להיות בסוף כבר נעשה מקצתו היום
לעתיד יהא ישיבה להקדוש ב"ה בבית המדרש שלו וצדיקי עולם באור פניהם יושבין לפניו